

ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ATHENS SCHOOL OF FINE ARTS
SCHOOL OF FINE ARTS
DEPARTMENT OF FINE ARTS

ΤΟΜΕΑΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ/ PAINTING DIVISION

Α' Εργαστήριο / Painting Studio 1

Δ/ΝΤΗΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ/STUDIO DIRECTOR

Άγγελος Αντωνόπουλος/Aggelos Antonopoulos

Πτυχιακή Εργασία

Graduate (Batchelor) Thesis

Ψυχική διαταραχή

Morbus Mentis

Ισαβέλλα Πρίτσα

Isabella Pritsa

A.M. / R.N. : 4093

Επιβλέπων Καθηγητής/Supervisor Professor

Άγγελος Αντωνόπουλος/ Aggelos Antonopoulos

Αθήνα, Ιανουάριος 2024

Επιβλέπων Καθηγητής/ Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Όνοματεπώνυμο Άγγελος Αντωνόπουλος

Ψηφιακή υπογραφή

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

«Δηλώνω ότι είμαι ο/η αποκλειστικός/η δημιουργός της πρωτότυπης εργασίας, νόμιμος/η κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της και ότι έχω το δικαίωμα, να παραχωρήσω τα δικαιώματα που αναφέρονται στην παρούσα άδεια.

Βεβαιώνω, ότι το σύνολο του τεκμηρίου που καταθέτω αποτελεί γνήσιο έργο παραχθέν από εμένα και δεν παραβιάζει τα δικαιώματα άλλου δημιουργού με οποιονδήποτε τρόπο.

Το τεκμήριο/α που καταθέτω είναι το τελικό εγκεκριμένο έργο από την εξεταστική επιτροπή, δεν προκύπτει από λογοκλοπή ή νοθευμένη έρευνα, δεν προσβάλλει πνευματικά δικαιώματα άλλων δημιουργών και δεν παραβιάζει προσωπικά δεδομένα.

Ως κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της εργασίας αυτής, παραχωρώ στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών το μη-αποκλειστικό δικαίωμα δημοσίευσης και διάθεσης της ψηφιακής μορφής της εργασίας μου, εντός και εκτός του δικτύου, μέσω του Ιδρυματικού Αποθετηρίου «Art-IA», με την προϋπόθεση ότι διατίθεται με μία από τις άδειες που έχω επιλέξει κατά την αυτό-απόθεση. Η εν λόγω παραχώρηση δεν συγκρούεται με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων ή με παραχωρηθέντα ήδη από εμένα σε τρίτους σχετικά δικαιώματά μου. Η βιβλιοθήκη δεν ασκεί κανενός είδους επιμέλεια στο περιεχόμενο της εργασίας μου και αναλαμβάνω πλήρως την ευθύνη του περιεχομένου της.

Η έγκριση της παρούσας εργασίας δεν υποδηλώνει απαραίτητως την αποδοχή των απόψεων του/της συγγραφέα/ως από την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών.

Ευχαριστίες - Αφιερώσεις

Ευχαριστώ την οικογένειά μου και τους καθηγητές μου Άγγελο Αντωνόπουλο, Πέννυ Γκέκα, Νίκο Ποδιά, Μανώλη Μεραμπελιώτη, Πάνο Κοκκινιά και Αλέξανδρο Βούτσα

Ιανουάριος 2024

Πρίτσα Ισαβέλλα

Κεντρική ιδέα/Θέμα του έργου

Η ψυχική υγεία έχει αναγνωριστεί ως θεμελιώδης παράγοντας για την ποιότητα ζωής και τη συνολική ευημερία των ανθρώπων. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, περισσότερο από το 10% του παγκόσμιου πληθυσμού αντιμετωπίζει κάποια μορφή ψυχικής διαταραχής, ενώ οι κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις των ψυχικών νόσων επηρεάζουν όχι μόνο τα άτομα αλλά και τις οικογένειες, τις κοινότητες και τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης. Οι ψυχολόγοι, ως επαγγελματίες της ψυχικής υγείας, βρίσκονται στην πρώτη γραμμή αυτής της πρόκλησης, επιδιώκοντας να παρέχουν αποτελεσματικές και εξατομικευμένες παρεμβάσεις που βασίζονται σε επιστημονικές αρχές. Ωστόσο, το ανθρώπινο συναίσθημα, η πολυπλοκότητα των ψυχικών εμπειριών και η ανάγκη για πολυδιάστατη κατανόηση συχνά απαιτούν κάτι περισσότερο από εγχειρίδια και επιστημονικά πρωτόκολλα. Εδώ, η τέχνη αναδύεται ως ένα δυναμικό και ευέλικτο εργαλείο, ικανό να προσφέρει νέες διαστάσεις στη θεραπευτική διαδικασία.

Η τέχνη, ως μέσο έκφρασης, έχει μακρά ιστορία σύνδεσης με την ψυχολογία και την ανθρώπινη εμπειρία. Από την αρχαιότητα, οι δημιουργίες της τέχνης χρησιμοποιούνταν για την απεικόνιση ανθρώπινων συναισθημάτων, καταστάσεων και εμπειριών. Οι τοιχογραφίες στις σπηλιές της Λασκώ, για παράδειγμα, δεν αποτελούν μόνο ιστορικές μαρτυρίες, αλλά και μια μορφή κατανόησης της ανθρώπινης ψυχής. Κατά τη διάρκεια της Αναγέννησης, οι καλλιτέχνες όπως ο Leonardo da Vinci και ο Michelangelo επιδίωξαν να απεικονίσουν τη συναισθηματική κατάσταση και τις ψυχολογικές εσωτερικές συγκρούσεις μέσω των έργων τους. Αργότερα, η άνοδος της ψυχανάλυσης από τον Sigmund Freud και τον Carl Jung έφερε την τέχνη στο προσκήνιο, αναγνωρίζοντάς την ως ένα μέσο που μπορεί να αποκαλύψει τα βάθη του ασυνείδητου.

Στις σύγχρονες κοινωνίες, η σχέση μεταξύ τέχνης και ψυχικής υγείας έχει λάβει διάφορες μορφές. Η Art Therapy, για παράδειγμα, αποτελεί μια θεσμοθετημένη προσέγγιση, όπου η τέχνη χρησιμοποιείται ως θεραπευτικό εργαλείο για την έκφραση και την επεξεργασία τραυμάτων, άγχους, κατάθλιψης και άλλων διαταραχών. Σε αυτό το πλαίσιο, οι θεραπευόμενοι ενθαρρύνονται να δημιουργούν ή να παρατηρούν έργα τέχνης ως μέρος της θεραπείας τους, με στόχο να επαναπροσδιορίσουν τις εμπειρίες τους και να ενδυναμωθούν συναισθηματικά. Η φωτογραφία, ειδικότερα, έχει αναδειχθεί ως μια μορφή τέχνης που μπορεί να προσφέρει μοναδικές δυνατότητες, καθώς συνδυάζει την οπτική αφήγηση με την αυθόρμητη καταγραφή συναισθημάτων.

Ανάμεσα στις διάφορες μορφές φωτογραφίας, η σκηνοθετημένη φωτογραφία (staged photography) προσφέρει έναν ξεχωριστό τρόπο να διερευνηθούν οι ψυχικές καταστάσεις. Η σκηνοθετημένη φωτογραφία περιλαμβάνει τη δημιουργία εικονικών συνθέσεων, όπου κάθε στοιχείο –φως, χρώμα, αντικείμενα, σώματα– έχει επιλεγεί προσεκτικά για να εκφράσει μια συγκεκριμένη ιδέα ή συναίσθημα. Αυτή η μορφή τέχνης μπορεί να λειτουργήσει σαν καθρέφτης, αποτυπώνοντας συμβολικά τον εσωτερικό κόσμο του ατόμου και προκαλώντας διάλογο για τις υποβόσκουσες συναισθηματικές καταστάσεις.

Η παρούσα εργασία επιδιώκει να εξετάσει πώς η σκηνοθετημένη φωτογραφία μπορεί να αξιοποιηθεί ως επικουρικό εργαλείο από ψυχολόγους στη θεραπευτική διαδικασία. Τα βασικά ερωτήματα που θα διερευνηθούν περιλαμβάνουν: Πόσο ορθά απεικονίζει η τέχνη τις ψυχικές παθήσεις; Σε ποιο βαθμό μπορεί η σκηνοθετημένη φωτογραφία να συμβάλλει στην κατανόηση και τη θεραπεία ψυχικών διαταραχών; Ποιοι είναι οι πιθανοί κίνδυνοι από τη χρήση της τέχνης, όπως η παρερμηνεία ή η αναπαραγωγή στερεοτύπων;

Μια υποθετική ποιοτική έρευνα με ψυχολόγους αποτελεί το κεντρικό μεθοδολογικό εργαλείο αυτής της μελέτης. Οι ψυχολόγοι θα

κληθούν να αξιολογήσουν σκηνοθετημένες φωτογραφίες που επιχειρούν να απεικονίσουν διαφορετικές ψυχικές καταστάσεις και να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με την ακρίβεια και τη χρησιμότητά τους στη θεραπεία. Μέσα από ημι-δομημένες συνεντεύξεις, θα εξεταστούν οι δυνατότητες αλλά και οι περιορισμοί αυτής της προσέγγισης.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η τέχνη, αν και πανίσχυρη, δεν είναι αλάνθαστη. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου η αναπαράσταση ψυχικών παθήσεων από την τέχνη οδηγεί σε παρερμηνείες ή υπεραπλουστεύσεις. Οι κινηματογραφικές ταινίες, για παράδειγμα, έχουν συχνά δεχθεί κριτική για την ενίσχυση στερεοτύπων σχετικά με την ψυχική υγεία. Ωστόσο, η σωστή χρήση της τέχνης, υπό την καθοδήγηση εξειδικευμένων επαγγελματιών, μπορεί να αποτελέσει ένα πολύτιμο εργαλείο κατανόησης και θεραπείας.

Η εργασία φιλοδοξεί να αποτελέσει αφετηρία για περαιτέρω διάλογο σχετικά με τη σχέση τέχνης και ψυχολογίας, προτείνοντας ένα πολυδιάστατο μοντέλο όπου η τέχνη λειτουργεί συμπληρωματικά στην επιστήμη. Μέσα από τη διερεύνηση της σκηνοθετημένης φωτογραφίας, ανοίγονται νέες προοπτικές για την κατανόηση των ψυχικών παθήσεων, ενισχύοντας τη δύναμη της ψυχολογίας να προσεγγίζει με ευαισθησία και ακρίβεια την ανθρώπινη εμπειρία.

Λέξεις κλειδιά: ψυχική υγεία, κατάθλιψη, άνοια, ανηδονία, μελαγχολία, αποσύνδεση, μηχανισμοί επικινδυνότητας, μηχανισμοί άμυνας, τρίτη ηλικία, επιλόχειος κατάθλιψη

Description of the project

Mental health has been recognized as a fundamental factor for quality of life and overall well-being. According to the World Health Organization, more than 10% of the global population faces some form of mental disorder, while the social and economic impacts of mental illnesses affect not only individuals but also families, communities, and healthcare systems. Psychologists, as mental health professionals, are at the forefront of this challenge, striving to provide effective and personalized interventions based on scientific principles. However, human emotion, the complexity of mental experiences, and the need for multidimensional understanding often require more than manuals and scientific protocols. Here, art emerges as a dynamic and flexible tool capable of offering new dimensions to the therapeutic process.

Art, as a means of expression, has a long history of connection with psychology and the human experience. Since antiquity, artistic creations have been used to depict human emotions, conditions, and experiences. The cave paintings of Lascaux, for example, are not just historical records but also a form of understanding the human psyche. During the Renaissance, artists like Leonardo da Vinci and Michelangelo sought to portray emotional states and psychological inner conflicts through their works. Later, the rise of psychoanalysis by Sigmund Freud and Carl Jung brought art to the forefront, recognizing it as a medium that can reveal the depths of the unconscious.

In modern societies, the relationship between art and mental health has taken various forms. Art Therapy, for instance, is an established approach where art is used as a therapeutic tool to express and process trauma, anxiety, depression, and other disorders. In this context, clients are encouraged to create or observe artworks as part of their treatment, aiming to redefine their experiences and gain emotional empowerment. Photography, in particular, has emerged as a form of art that offers unique possibilities, as it combines visual storytelling with the spontaneous capture of emotions.

Among the various forms of photography, staged photography offers a distinctive way to explore mental states. Staged photography involves creating constructed

compositions where every element—light, color, objects, bodies—is carefully chosen to express a specific idea or emotion. This art form can act as a mirror, symbolically capturing an individual's inner world and provoking dialogue about underlying emotional conditions.

This study aims to examine how staged photography can be utilized as an auxiliary tool by psychologists in the therapeutic process. The key questions to be explored include: How accurately does art depict mental illnesses? To what extent can staged photography contribute to understanding and treating mental disorders? What are the potential risks of using art, such as misinterpretation or the reinforcement of stereotypes?

A hypothetical qualitative research study with psychologists is the central methodological tool of this work. Psychologists will be asked to evaluate staged photographs that attempt to depict different mental states and express their views on the accuracy and usefulness of such depictions in therapy. Through semi-structured interviews, the possibilities and limitations of this approach will be examined.

It is important to note that art, though powerful, is not infallible. There are instances where the representation of mental illnesses through art leads to misinterpretations or oversimplifications. For example, films have often been criticized for perpetuating stereotypes about mental health. However, the proper use of art, under the guidance of specialized professionals, can be a valuable tool for understanding and therapy.

This work aspires to serve as a starting point for further dialogue on the relationship between art and psychology, proposing a multidimensional model where art complements science. By exploring staged photography, new perspectives for understanding mental illnesses are opened, enhancing psychology's ability to approach human experience with sensitivity and precision.

Keywords: mental health, depression, dementia, anhedonia, melancholy, disassociation, risk factors, defense mechanisms, old age, antenatal depression

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα

Η Ισαβέλλα Πρίτσα είναι πτυχιούχος του τμήματος Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, με ειδίκευση Ψυχολογίας, του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, του Εικαστικού Τμήματος της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών και έχει ΔΠΜΣ στη Δημιουργική Γραφή και Λογοτεχνία από το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας σε συνεργασία με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Έχει πτυχίο πιάνου και ανώτερων θεωρητικών, ειδικού αρμονίας και αντίστιξης από το Ορφείο Ωδείο Αθηνών. Φοιτά στο ΔΠΜΣ «Κοινωνική Νευροεπιστήμη, Κοινωνική Παιδαγωγική και Εκπαίδευση» του ΕΚΠΑ.

Έχουν εκδοθεί συνολικά δώδεκα βιβλία της, ενώ έχει συμμετοχή και σε αρκετές ανθολογίες. Κυκλοφορούν : «η ανατομία ενός καλλιτέχνη» και «Αποσπερίτης» από εκδόσεις Ελκυστής, το «Carpe Noctem» και το «Μη φοβάσαι απόψε» από εκδόσεις Γλαρόλυκοι, «Το χρυσό κρεμμύδι είναι καλύτερο», «Η μικρή Άρκτος», «Δύο μικρά νομίσματα», «Sarabande», «Η κατσαρίδα της άμμου», «Τα εβένινα ζάρια», «Nocturne» και «Ανεπίσημο Εγχειρίδιο Επιβίωσης των Ζωντανών Νεκρών» από τις Εκδόσεις Συμπαντικές Διαδρομές. Συμμετέχει με διηγήματα σε δέκα ανθολογίες.

Ιστορίες της υπάρχουν στο περιοδικό Γλαρόλυκοι και στο κανάλι Greg Audiobooks. Έχει εικονογραφήσει συνολικά τρία βιβλία, για τις Εκδόσεις Λιβάνη και Γλαρόλυκοι. Έχει διακριθεί σε διαγωνισμούς εικονογράφησης, Magic Drawing Contest κατακτώντας την πέμπτη θέση το 2020 και ένατη θέση το 2023.

Έχει συμμετάσχει σε διαγωνισμούς φωτογραφίας, όπου έχει διακριθεί στο διαγωνισμό του Ιανού κατά το 2020, 2021 και 2022. Παράλληλα είχε συμμετάσχει στην έκθεση «Lockdown» στο Athens Photo Festival, στο μουσείο Μπενάκη, το 2022.

Έργα της υπάρχουν στο Νοσοκομείο Ιασώ αλλά και σε προσωπικές συλλογές.

CV

Isabella Pritsa is a graduate of the Department of Philosophy-Education and Psychology, specializing in Psychology, from the National and Kapodistrian University of Athens. She is also a graduate of the Fine Arts Department of the School of Fine Arts. She holds a postgraduate degree in Creative Writing and Literature from the University of Western Macedonia in collaboration with the Aristotle University of Thessaloniki. Isabella has a degree in piano and advanced theory, harmony, and counterpoint from the Orpheus Conservatory of Athens. Currently, she is pursuing a master's in social Neuroscience, Social Pedagogy, and Education at the University of Athens.

She is the author a total of twelve books and has contributed to several anthologies. Her works include "The Anatomy of an Artist" and "Night Watchman" by Elikistes Publications, "Carpe Noctem" and "Don't Be Afraid Tonight" by Glarolikoi Publications, "The Golden Onion is Better," "The Little Bear," "Two Small Coins," "Sarabande," "The Sand Cockroach," "Ebony Dice," "Nocturne," and "Unofficial Survival Guide for the Living Dead" by Universal Paths Editions. Her stories can be found in the Glarolikoi magazine and Greg Audiobooks channel.

Isabella has illustrated three books for Livani and Glarolikoi Publications. She has received awards in illustration competitions, winning fifth place in the Magic Drawing Contest in 2020 and ninth place in 2023. Additionally, she has participated in photography competitions, earning distinctions in the Ianos competition in 2020, 2021, and 2022. Her work was featured in the "Lockdown" exhibition at the Athens Photo Festival at the Benaki Museum in 2022.

Her artworks are displayed in Iaso Hospital and private collections.

ΕΡΓΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Εγκλεισμός (2023) ,Φωτογραφία επικολλημένη σε μέταλλο Bilbond 50 X 75 cm

Περιγραφή: Οι στρεσογόνες και επικίνδυνες επιπτώσεις εκούσιου ή ακούσιου περιορισμού ενός ατόμου.

2. Ανηδονία (2021) Φωτογραφία επικολλημένη σε μέταλλο Bilbong 50 X 75 cm

Περιγραφή: Η έλλειψη αίσθησης ευχαρίστησης. Αποτελεί σύμπτωμα κατάθλιψης που θεωρείται και ένδειξη σχιζοφρένειας.

3. Μοναξιά (2023) Φωτογραφία επικολλημένη σε μέταλλο Bilbong 50 X 75 cm

Περιγραφή: Η συναισθηματική δυσφορία και η γνωστική δυσχέρεια που βιώνει ένα άτομο επειδή είναι, ή θεωρεί πως είναι, ασυντρόφευτο.

4. Παράνοια (2023) Φωτογραφία επικολλημένη σε μέταλλο Bilbong 50 X 75 cm

Περιγραφή: Η ασυναίσθητη σύγχυση μεταξύ πραγματικότητας και φαντασίας.

5. Μελαγχολία (2020) Φωτογραφία επικολλημένη σε μέταλλο Bilbong 50 X 75 cm

Περιγραφή: Βαθιά θλίψη και απώλεια ενδιαφέροντος για τις καθημερινές δραστηριότητες, συνοδευόμενη από αναισθησία, κοινωνική αποστασιοποίηση, μειωμένα επίπεδα ενέργειας και έλλειψη παραγωγικότητας.

6. Μελαγχολία (2021) Φωτογραφία επικολλημένη σε μέταλλο Bilbong 50 X 75 cm

Περιγραφή: Βαθιά θλίψη και απώλεια ενδιαφέροντος για τις καθημερινές δραστηριότητες, συνοδευόμενη από αναισθησία, κοινωνική αποστασιοποίηση, μειωμένα επίπεδα ενέργειας και έλλειψη παραγωγικότητας.

7. Μελαγχολία (2023) Φωτογραφία επικολλημένη σε μέταλλο Bilbong 50 X 75 cm

Περιγραφή Βαθιά θλίψη και απώλεια ενδιαφέροντος για τις καθημερινές δραστηριότητες, συνοδευόμενη από αναισθησία, κοινωνική αποστασιοποίηση, μειωμένα επίπεδα ενέργειας και έλλειψη παραγωγικότητας.

8. Κατάθλιψη της τρίτης ηλικίας (2023) Φωτογραφία επικολλημένη σε μέταλλο Bilbong 50 X 75 cm

Περιγραφή Διαταραχή διάθεσης με συναισθήματα θλίψης, απώλειας, θυμού ή απογοήτευσης σε ηλικιωμένους ανθρώπους.

9. Αντιδραστική κατάθλιψη (2023) Φωτογραφία επικολλημένη σε μέταλλο

Bilbong 50 X 75 cm

Περιγραφή Συνθήκη όπου τα μειωμένα επίπεδα ενέργειας και το συναισθηματικό βάρος συνδέονται με απροσδόκητα συμβάντα ή γεγονότα που επηρεάζουν βραχυπρόθεσμα τη ζωή του ατόμου.

**10. Κατάθλιψη της τρίτης ηλικίας (2023) Φωτογραφία επικολλημένη σε μέταλλο
Bilbong 50 X 75 cm**

Περιγραφή Η συχνά κακή διάθεση των ηλικιωμένων, συνοδευόμενη από τάσεις αναπόλησης και «*σύνδρομο της άδειας φωλιάς*», εξ αιτίας της περιορισμένης φυσικής και νοητικής τους ικανότητας.

**11. Καρκίνος και κατάθλιψη (2023) Φωτογραφία επικολλημένη σε μέταλλο
Bilbong 50 X 75 cm**

Περιγραφή Ο φόβος υποτροπής και το έντονο στρες προκαλούν διαταραχές διάθεσης και ψυχοσωματικά συμπτώματα σε άτομα που έχουν προσβληθεί από τη νόσο.

**12. Κατάθλιψη κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης (2023) Φωτογραφία
επικολλημένη σε μέταλλο Bilbond 50 X 75 cm**

Περιγραφή Κατά την κύηση οι ορμονικές ανισορροπίες μπορεί να δημιουργήσουν διαταραχές διάθεσης, στρες και στρεβλή αυτοεικόνα.

**13. Ναρκισσιστική διαταραχή προσωπικότητας (2023) Φωτογραφία επικολλημένη
σε μέταλλο Bilbong 50 X 75 cm**

Περιγραφή Πλαστή υπερβολική αυτοεκτίμηση με έντονη ανάγκη για αυτοθαυμασμό, έλλειψη ενσυναίσθησης και υποτίμηση των άλλων.

14. Αποσύνδεση (2024) Φωτογραφία επικολημένη σε μέταλλο Bilbond 50 X 75

cm

Περιγραφή Η προσπάθεια ψυχικής προστασίας του ατόμου απέναντι στον κίνδυνο ως αντιμετώπιση ενός τραυματικού γεγονότος. Ο βαθμός αποσύνδεσης είναι ανάλογος με το στρες που βιώνει το άτομο.

15. Άνοια (2023) Φωτογραφία επικολλημένη σε μέταλλο Bilbong 50 X 75 cm

Περιγραφή Σύνδρομο που χαρακτηρίζεται από έκπτωση της μνήμης, ειδικά της πρόσφατης, αλλά και των υπόλοιπων γνωστικών λειτουργιών από άτομα μεγάλης ηλικίας.

16. Παρενδυσιακός φετιχισμός (2023) Φωτογραφία επικολλημένη σε μέταλλο

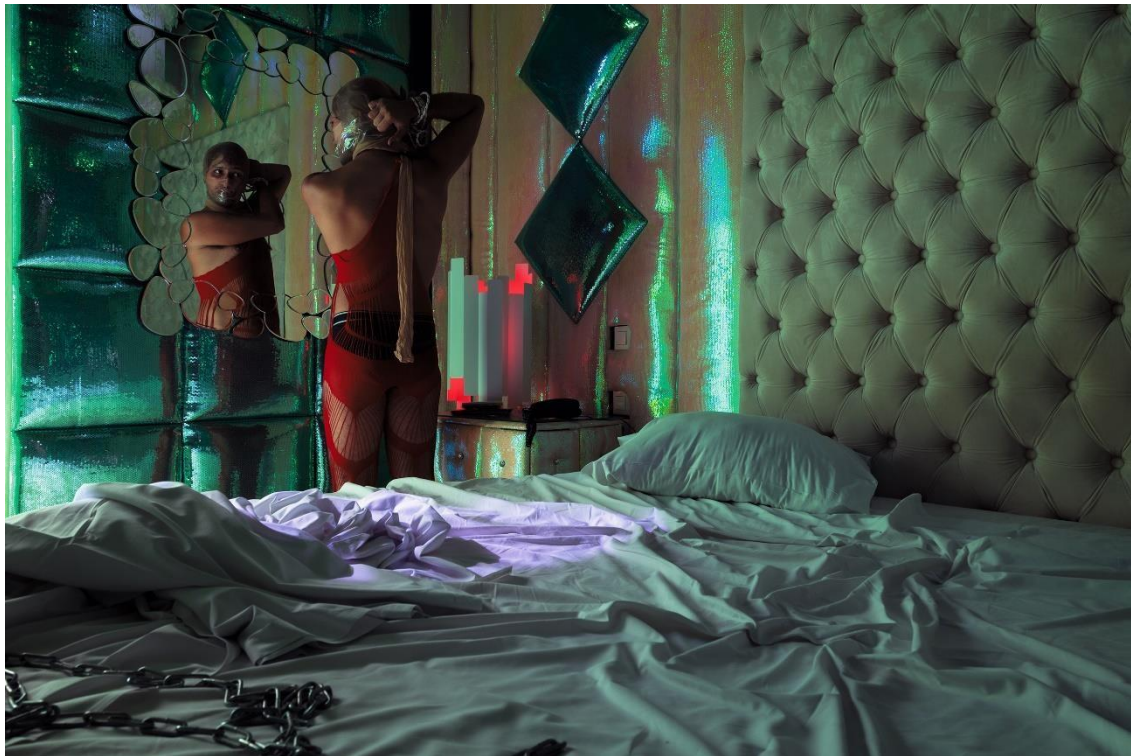
Bilbong 50 X 75 cm

Περιγραφή Οι επαναλαμβανόμενες, ενίοτε καταναγκαστικές σεξουαλικές φαντασιώσεις και συμπεριφορές που αφορούν την ένδυση με ρούχα του άλλου φύλου για περίοδο τουλάχιστον 6 μηνών, που προκαλούν έκπτωση των κοινωνικών και επαγγελματικών λειτουργιών.

17. BDSM (Bondage, discipline, dominance, submission, sadism, masochism) (2023)

Φωτογραφία επικολλημένη σε μέταλλο Bilbong 50 X 75 cm

Περιγραφή Ο σεξουαλικός σαδισμός ή ο σεξουαλικός μαζοχισμός είναι η επιβολή πόνου, ταπείνωσης, εξευτελισμού ή υποδούλωσης κατά τη διάρκεια της ερωτικής πράξης. Γίνεται συχνά με τη χρήση βοηθημάτων και επίδεσης (bondage). Αν η πράξη παραβιάσει τα όρια συναίνεσης των εμπλεκομένων, χρήζει ψυχολογικής υποστήριξης.

ΚΥΡΙΩΣ ΘΕΜΑ

1. Ψυχική Υγεία: Μια Πολυδιάστατη Πρόκληση

Η ψυχική υγεία είναι θεμελιώδης για τη συνολική ευεξία και ποιότητα ζωής του ανθρώπου. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (World Health Organization [WHO], 2018), η ψυχική υγεία ορίζεται ως μια κατάσταση ευημερίας όπου το άτομο μπορεί να αντιμετωπίζει τις δυσκολίες της ζωής, να εργάζεται παραγωγικά και να συμβάλλει στην κοινότητά του. Ωστόσο, παρά τη σημασία της, η ψυχική υγεία παραμένει παραγνωρισμένη, ενώ το στίγμα γύρω από τις ψυχικές διαταραχές ενισχύει την περιθωριοποίηση των ατόμων που πάσχουν.

Τα διαγνωστικά εργαλεία, όπως το DSM-5 (American Psychiatric Association [APA], 2013) και το ICD-11 (WHO, 2018), αν και απαραίτητα, εστιάζουν κυρίως στη συστηματική κατηγοριοποίηση των συμπτωμάτων. Παρότι αποτελούν χρήσιμα εργαλεία για τους επαγγελματίες, η αυστηρή τυποποίηση συχνά παραμελεί την υποκειμενική εμπειρία του ασθενούς, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη για συμπληρωματικές προσεγγίσεις.

Η τέχνη εμφανίζεται ως μια τέτοια προσέγγιση, παρέχοντας στους επαγγελματίες της ψυχικής υγείας μια διαφορετική "γλώσσα" για την εξερεύνηση των συναισθημάτων και της εμπειρίας του ατόμου (Malchiodi, 2012). Μέσω της τέχνης, τα άτομα μπορούν να εκφράσουν μη λεκτικές πτυχές του εαυτού τους, οι οποίες συχνά διαφεύγουν από τη συνειδητή κατανόηση.

2. Τέχνη και Ψυχολογία: Ιστορική Σύνδεση

Η σχέση μεταξύ τέχνης και ψυχολογίας έχει μακρά ιστορία και ξεκινά από την αρχαιότητα. Στην αρχαία Ελλάδα, η τέχνη θεωρούνταν αναπόσπαστο κομμάτι της θεραπείας. Για παράδειγμα, ο Πυθαγόρας ανέφερε τη χρήση της μουσικής για την εξισορρόπηση των συναισθημάτων (McDonald, 1999). Στην Αναγέννηση, η τέχνη χρησίμευσε ως μέσο για την εξερεύνηση του ανθρώπινου πνεύματος, με καλλιτέχνες όπως ο Leonardo da Vinci να καταγράφουν τις συναισθηματικές πτυχές της ανθρώπινης φύσης μέσα από τα έργα τους.

Η σύγχρονη ψυχολογία αναγνώρισε τη δύναμη της τέχνης μέσα από την ψυχανάλυση. Ο Freud (1955) υποστήριξε ότι η τέχνη λειτουργεί ως υποσυνείδητη έκφραση των επιθυμιών και των συγκρούσεων του ατόμου. Ο Jung (1964), από την πλευρά του, ανέπτυξε την έννοια των αρχέτυπων, τα οποία συχνά εκφράζονται μέσα από την τέχνη και αντικατοπτρίζουν συλλογικές ψυχικές εμπειρίες.

Στην κλινική πρακτική, η Art Therapy αναπτύχθηκε τον 20ό αιώνα από πρωτοπόρους όπως η Margaret Naumburg (1958) και η Edith Kramer (1971). Η Naumburg θεώρησε την τέχνη ως έναν τρόπο πρόσβασης στο ασυνείδητο, ενώ η Kramer επικεντρώθηκε στην αυθεντική δημιουργική διαδικασία ως θεραπευτικό εργαλείο. Σήμερα, η Art Therapy αποτελεί αναγνωρισμένη προσέγγιση στη θεραπεία ψυχικών διαταραχών, ενώ έρευνες έχουν δείξει τη θετική της επίδραση στη βελτίωση της αυτοεκτίμησης, της αυτογνωσίας και της συναισθηματικής έκφρασης (Malchiodi, 2012).

3. Σκηνοθετημένη Φωτογραφία: Ένα Σύγχρονο Εργαλείο

Η σκηνοθετημένη φωτογραφία είναι ένα σύγχρονο καλλιτεχνικό μέσο που χρησιμοποιεί τον έλεγχο της σκηνής για να δημιουργήσει μια συγκεκριμένη αφήγηση ή συναίσθημα. Ενώ η παραδοσιακή φωτογραφία καταγράφει αυθόρμητες στιγμές, η σκηνοθετημένη φωτογραφία δημιουργεί έναν "τεχνητό" κόσμο, όπου κάθε στοιχείο της εικόνας επιλέγεται προσεκτικά για να υπηρετήσει έναν σκοπό (Cotton, 2014).

Καλλιτέχνες όπως η Cindy Sherman και ο Gregory Crewdson έχουν χρησιμοποιήσει τη σκηνοθετημένη φωτογραφία για να εξερευνήσουν βαθιά ψυχολογικά θέματα. Η Sherman δημιουργεί αυτοπορτρέτα που εξετάζουν θέματα ταυτότητας, φύλου και κοινωνικών ρόλων, ενώ ο Crewdson εστιάζει σε σκοτεινές, κινηματογραφικές σκηνές που συχνά αντικατοπτρίζουν την αποξένωση και την εσωτερική σύγκρουση.

Στην ψυχολογία, η φωτογραφία έχει χρησιμοποιηθεί σε διάφορες θεραπευτικές προσεγγίσεις. Η Phototherapy, για παράδειγμα, χρησιμοποιεί προσωπικές φωτογραφίες για την εξερεύνηση της ταυτότητας, της αυτοεκτίμησης και των τραυμάτων (Weiser, 1999). Η σκηνοθετημένη φωτογραφία, ωστόσο, παρέχει μια μοναδική δυνατότητα: επιτρέπει στους ψυχολόγους να δημιουργούν εικόνες που αντανακλούν με ακρίβεια την ψυχική κατάσταση ενός ατόμου, ανοίγοντας νέους δρόμους για τη θεραπευτική διαδικασία.

4. Η Τέχνη ως Μέσο Αναπαράστασης Ψυχικών Παθήσεων

Η τέχνη μπορεί να λειτουργήσει ως καθρέφτης των ψυχικών παθήσεων, παρέχοντας μια βαθιά κατανόηση των εσωτερικών συγκρούσεων και εμπειριών. Ο Vincent van Gogh, για παράδειγμα, μέσα από έργα όπως το *Starry Night*, κατάφερε να αποτυπώσει την

ταραγμένη ψυχή του, προσφέροντας μια μοναδική ματιά στην εμπειρία της ψυχικής ασθένειας (Gombrich, 2002).

Ωστόσο, η απεικόνιση ψυχικών παθήσεων μέσω της τέχνης δεν είναι πάντοτε ακριβής. Ο κινηματογράφος, για παράδειγμα, συχνά παρουσιάζει υπερβολικές ή ανακριβείς εικόνες ψυχικών διαταραχών, ενισχύοντας στερεότυπα (Pirkis & Francis, 2012). Αντίθετα, η σκηνοθετημένη φωτογραφία, με τον ελεγχόμενο χαρακτήρα της, προσφέρει μια πιο ακριβή. Η Τέχνη ως Μέσο Αναπαράστασης Ψυχικών Παθήσεων (Επεκτεταμένη Ανάλυση με περισσότερα παραδείγματα)

Η τέχνη αποτελεί ισχυρό μέσο για την αναπαράσταση των ψυχικών παθήσεων, επιτρέποντας μια βαθύτερη κατανόηση των εσωτερικών συγκρούσεων, συναισθημάτων και εμπειριών. Πολυάριθμοι καλλιτέχνες, μέσα από τα έργα τους, έχουν εξερευνήσει τις σχέσεις τους με την ψυχική τους κατάσταση, προσφέροντας μοναδικές οπτικές που συχνά εμπνέουν την κατανόηση και την ενσυναίσθηση.

4.1 Ιστορικοί Καλλιτέχνες

Ο Vincent van Gogh (1853–1890) είναι ίσως το πιο εμβληματικό παράδειγμα καλλιτέχνη που χρησιμοποίησε την τέχνη για να εκφράσει την εσωτερική του κατάσταση. Το έργο του *Starry Night* (1889), που δημιουργήθηκε ενώ βρισκόταν σε ψυχιατρική κλινική, θεωρείται έκφραση της συναισθηματικής του ταραχής και της εμπειρίας της μανιοκατάθλιψης (Gombrich, 2002). Τα δυναμικά σχήματα και τα έντονα χρώματα του έργου αντανακλούν την ψυχική αναταραχή και τη βαθιά ανάγκη του για επικοινωνία.

Ο Francisco Goya (1746–1828) επίσης δημιούργησε έργα που εκφράζουν σκοτεινές και έντονες ψυχικές καταστάσεις, ειδικά κατά την ύστερη περίοδό του. Στη σειρά *Black*

Paintings (1819–1823), ο Goya απεικονίζει σκηνές που αντικατοπτρίζουν το άγχος, τον φόβο και τις παρανοϊκές σκέψεις που φαίνεται να τον κυριεύαν. Το έργο Saturn Devouring His Son είναι χαρακτηριστικό της βαθιάς υπαρξιακής του αγωνίας.

4.2 Σύγχρονοι Καλλιτέχνες

Η Yayoï Kusama, μια από τις πιο αναγνωρίσιμες σύγχρονες καλλιτέχνιδες, έχει βασίσει μεγάλο μέρος του έργου της στις προσωπικές της ψυχικές εμπειρίες. Η Kusama, η οποία ζει σε ψυχιατρικό ίδρυμα από το 1977, χρησιμοποιεί μοτίβα όπως οι κουκκίδες και οι άπειρες επιφάνειες για να απεικονίσει τις ψευδαισθήσεις και την αποξένωση που βιώνει. Η εγκατάσταση Infinity Mirror Rooms είναι μια προσπάθεια να μεταφέρει την εμπειρία του άπειρου και του κενού, προσκαλώντας το κοινό να εισέλθει στον κόσμο της ψυχολογικής της πραγματικότητας (Munroe, 2012).

Ο Mark Rothko (1903–1970), αν και κυρίως γνωστός για την αφηρημένη τέχνη του, χρησιμοποιούσε τα μεγάλα χρωματικά πεδία για να εκφράσει συναισθηματικές και υπαρξιακές καταστάσεις. Τα έργα του, ειδικά από την τελευταία περίοδό του, όπως η σειρά Black on Gray, αντικατοπτρίζουν τη δική του πάλη με την κατάθλιψη και το αίσθημα απομόνωσης.

Ο Tracey Emin, μέσα από το έργο της My Bed (1998), δημιούργησε ένα βαθιά προσωπικό έργο που αντικατοπτρίζει την εμπειρία της κατάθλιψης και της συναισθηματικής κατάρρευσης. Το έργο, το οποίο αποτελεί μια κυριολεκτική αναπαράσταση του ακατάστατου κρεβατιού της, συνδυάζει το προσωπικό και το καλλιτεχνικό για να εξερευνήσει τη σχέση της με την ψυχική της υγεία.

4.3 Φωτογραφία και Ψυχική Υγεία

Στον χώρο της φωτογραφίας, η Francesca Woodman (1958–1981) χρησιμοποίησε τον φακό της για να εκφράσει συναισθηματικές και ψυχικές καταστάσεις. Τα ασπρόμαυρα αυτοπορτρέτα της αντικατοπτρίζουν θέματα όπως η ευθραυστότητα, η ταυτότητα και η αυτοκαταστροφή. Οι εικόνες της, συχνά θολές ή παραμορφωμένες, λειτουργούν ως σχόλιο για την ασταθή φύση της ψυχικής υγείας.

Ο Jo Spence (1934–1992) είναι μια άλλη σημαντική προσωπικότητα που χρησιμοποίησε τη φωτογραφία για να εξερευνήσει την ψυχική και σωματική υγεία. Η σειρά *The Picture of Health?* συνδυάζει τη σκηνοθετημένη φωτογραφία με τη γραφή, για να αναδείξει τις εμπειρίες του καρκίνου και τις συναισθηματικές προεκτάσεις της ασθένειας, φωτίζοντας παράλληλα την ψυχολογική επίδραση της ασθένειας στον εαυτό.

Ο Gregory Crewdson, από την πλευρά του, χρησιμοποιεί τη σκηνοθετημένη φωτογραφία για να δημιουργήσει κινηματογραφικές σκηνές που εξετάζουν θέματα απομόνωσης, φόβου και υπαρξιακής αγωνίας. Τα έργα του, όπως η σειρά *Twilight*, περιλαμβάνουν σκηνές που μοιάζουν βγαλμένες από όνειρα, με το κοινό να εισέρχεται σε κόσμους που αντανακλούν την ανθρώπινη ψυχολογική κατάσταση.

4.4 Τέχνη και Στίγμα

Παράλληλα με την κατανόηση της ψυχικής υγείας, η τέχνη μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο για την καταπολέμηση του στίγματος. Για παράδειγμα, η σειρά πορτρέτων *In the Picture* της Sue Kreitzman στοχεύει στην αποδοχή της διαφορετικότητας και την κατανόηση των ψυχικών παθήσεων μέσα από πολύχρωμες και καθηλωτικές αναπαραστάσεις ανθρώπων με ψυχικές διαταραχές.

Ο Bryan Charnley, καλλιτέχνης που πάλευε με τη σχιζοφρένεια, δημιούργησε την αυτοβιογραφική σειρά Self Portrait Series, στην οποία κάθε πίνακας αντικατοπτρίζει διαφορετικές φάσεις της ψυχικής του κατάστασης. Μέσα από αυτές τις εικόνες, ο θεατής καλείται να αναλογιστεί τη σύνθετη εμπειρία της ζωής με ψυχική ασθένεια.

4.5 Η Ικανότητα της Τέχνης να Απεικονίσει και να Εμπνεύσει

Η δύναμη της τέχνης έγκειται στην ικανότητά της να γεφυρώνει το χάσμα ανάμεσα στη λογική και την ενσυναίσθηση. Ενώ τα εγχειρίδια ψυχικής υγείας παρέχουν πληροφορίες για τη διάγνωση και τη θεραπεία, η τέχνη προσφέρει μια συναισθηματική εμπειρία που επιτρέπει στους θεατές να κατανοήσουν βαθύτερα την εμπειρία της ψυχικής διαταραχής.βή αναπαράσταση, αποφεύγοντας τις παρερμηνείες.

5. Ενσωμάτωση της Τέχνης στη Θεραπεία: Προοπτικές και Προκλήσεις

Η ενσωμάτωση της τέχνης στη θεραπεία παρουσιάζει σημαντικές προοπτικές αλλά και προκλήσεις. Από τη μία πλευρά, η τέχνη μπορεί να εμπλουτίσει τη θεραπευτική διαδικασία, παρέχοντας νέους τρόπους κατανόησης και έκφρασης. Από την άλλη, η χρήση της τέχνης απαιτεί κατάλληλη εκπαίδευση και ευαισθησία από την πλευρά των ψυχολόγων, ώστε να αποφεύγονται οι παρερμηνείες.

Η συνεργασία μεταξύ ψυχολόγων και καλλιτεχνών μπορεί να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα αυτής της προσέγγισης, δημιουργώντας ένα πολυδιάστατο θεραπευτικό πλαίσιο. Επιπλέον, η τέχνη μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο εκπαίδευσης και

ευαισθητοποίησης του κοινού, μειώνοντας το στίγμα γύρω από τις ψυχικές διαταραχές.

5.1. Ανάλυση: Κατάθλιψη και Σχιζοφρένεια

Η κατάθλιψη, μια από τις πιο συχνές ψυχικές διαταραχές, επηρεάζει πάνω από 280 εκατομμύρια ανθρώπους παγκοσμίως (WHO, 2021). Τα συμπτώματά της περιλαμβάνουν επίμονα συναισθήματα θλίψης, απώλεια ενδιαφέροντος, μειωμένα επίπεδα ενέργειας και δυσκολία στη λήψη αποφάσεων. Η τέχνη έχει αποδειχθεί ότι λειτουργεί ως αποτελεσματικό μέσο για την απεικόνιση και την κατανόηση της εμπειρίας της κατάθλιψης.

Έργα όπως το *The Scream* του Edvard Munch εκφράζουν την υπαρξιακή αγωνία που βιώνουν πολλοί άνθρωποι με κατάθλιψη. Παράλληλα, οι θεραπευτικές παρεμβάσεις μέσω της τέχνης δίνουν τη δυνατότητα στους ασθενείς να εξωτερικεύσουν συναισθήματα που δυσκολεύονται να εκφράσουν λεκτικά. Σύμφωνα με τον Malchiodi (2012), η δημιουργική διαδικασία ενισχύει την αυτοεκτίμηση, μειώνει το στρες και ενδυναμώνει τη συναισθηματική ανθεκτικότητα.

Στο πλαίσιο της θεραπείας, η χρήση σκηνοθετημένης φωτογραφίας μπορεί να ενισχύσει την αυτοέκφραση των ασθενών. Οι φωτογραφίες που δημιουργούν οι θεραπευόμενοι συχνά λειτουργούν ως «καθρέφτες» της εσωτερικής τους κατάστασης, παρέχοντας ένα σημείο εκκίνησης για την κατανόηση και την επεξεργασία δύσκολων συναισθημάτων (Weiser, 1999).

Η σχιζοφρένεια είναι μια πολύπλοκη και σοβαρή ψυχική διαταραχή που επηρεάζει τη σκέψη, τη συμπεριφορά και την αντίληψη. Τα χαρακτηριστικά της περιλαμβάνουν ψευδαισθήσεις, παραληρητικές ιδέες και διαταραχές στη λογική σκέψη (American Psychiatric Association [APA], 2013). Παρά τη σοβαρότητά της, η σχιζοφρένεια

έχει συχνά παρεξηγηθεί και στιγματιστεί τόσο στην κοινωνία όσο και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Η τέχνη έχει παίξει σημαντικό ρόλο στην κατανόηση αυτής της διαταραχής. Καλλιτέχνες όπως ο Louis Wain, ο οποίος έπασχε από σχιζοφρένεια, χρησιμοποίησαν την τέχνη ως μέσο εξωτερίκευσης της εσωτερικής τους εμπειρίας. Τα μεταγενέστερα έργα του Wain, που απεικονίζουν γάτες με αυξανόμενη αφαιρετικότητα και πολυπλοκότητα, θεωρούνται συμβολικά της αλλαγής της ψυχικής του κατάστασης.

Η Art Therapy προσφέρει μοναδικές δυνατότητες στους ασθενείς με σχιζοφρένεια. Μέσω της τέχνης, μπορούν να αναπτύξουν νέους τρόπους επικοινωνίας και αυτοέκφρασης. Ειδικά η σκηνοθετημένη φωτογραφία επιτρέπει τη δημιουργία εικόνων που αντικατοπτρίζουν τη μοναδική τους εμπειρία, διευκολύνοντας τον διάλογο και την κατανόηση από τους θεραπευτές και τους φροντιστές τους (Weiser, 1999).

Επιπλέον, η χρήση της φωτογραφίας ως θεραπευτικό εργαλείο μπορεί να βοηθήσει στη μείωση του στίγματος που περιβάλλει τη σχιζοφρένεια. Όταν οι ασθενείς δημιουργούν και παρουσιάζουν τις δικές τους φωτογραφίες, συχνά καταφέρνουν να αποδομήσουν στερεότυπα, προάγοντας μια πιο ακριβή και ανθρώπινη κατανόηση της διαταραχής.

6. Υποθετική Ποιοτική Έρευνα: Παρέμβαση με Χρήση Σκηνοθετημένων Φωτογραφιών

Η παρούσα εργασία εξετάζει μια ποιοτική έρευνα που σχεδιάζεται από μία εικαστικό καλλιτέχνη και απόφοιτο του τμήματος

Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, με ειδίκευση στην Ψυχολογία. Ο στόχος της παρέμβασης είναι η χρήση σκηνοθετημένων φωτογραφιών ως εργαλείο κατανόησης και αποδόμησης των στερεοτύπων που περιβάλλουν την ψυχική ασθένεια. Η ετήσια παρέμβαση απευθύνεται σε ψυχολόγους και εστιάζει στη διερεύνηση της δύναμης της τέχνης να αλλάξει τις αντιλήψεις για την ψυχική υγεία. Οι συμμετέχοντες θα παρακολουθήσουν εργαστήρια όπου θα εξοικειωθούν με την ανάλυση και τη δημιουργία σκηνοθετημένων φωτογραφιών, ενώ θα συμμετάσχουν σε focus groups για να μοιραστούν τις απόψεις και τις εμπειρίες τους.

Στην αρχή της παρέμβασης, οι συμμετέχοντες θα κληθούν να αξιολογήσουν τις προσωπικές τους αντιλήψεις για την ψυχική ασθένεια και να εξετάσουν πώς οι τέχνες αναπαριστούν τις ψυχικές παθήσεις. Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, θα έχουν την ευκαιρία να παρατηρήσουν και να συζητήσουν σκηνοθετημένες φωτογραφίες που δημιουργήθηκαν με στόχο να αντικατοπτρίσουν την εμπειρία της ψυχικής ασθένειας, εστιάζοντας σε θέματα όπως η κατάθλιψη και η σχιζοφρένεια. Μέσω των εργαστηρίων, οι ψυχολόγοι θα διδαχθούν πώς να δημιουργούν δικές τους φωτογραφίες που να ενισχύουν τη θεραπευτική διαδικασία και να υποστηρίζουν την αποδοχή των ψυχικά ασθενών από τους οικείους τους.

Η έρευνα θα καταγράψει την εξέλιξη των απόψεων των συμμετεχόντων πριν και μετά την παρέμβαση. Αναμένεται ότι οι ψυχολόγοι θα αποκτήσουν μεγαλύτερη ευαισθησία και κατανόηση για την πολυπλοκότητα της ψυχικής υγείας. Ταυτόχρονα, οι σκηνοθετημένες φωτογραφίες θα αποδειχθούν ένα ισχυρό εργαλείο για την ενίσχυση της ενσυναίσθησης και την αποδαιμονοποίηση της ψυχικής ασθένειας.

Επιπλέον, η συμμετοχή των ψυχολόγων στη δημιουργική διαδικασία αναμένεται να τους εξοπλίσει με νέες δεξιότητες για την ενσωμάτωση της τέχνης στην επαγγελματική τους πρακτική, ενδυναμώνοντας τη συνεργασία με τους ασθενείς και τις οικογένειές τους. Συνολικά, η παρέμβαση φιλοδοξεί να αναδείξει τη σύνδεση μεταξύ τέχνης, ψυχολογίας και κοινωνικής αλλαγής, αποδεικνύοντας ότι η τέχνη μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό μέσο θεραπείας και κοινωνικού διαλόγου.

6.1 Σκοπός και Στόχοι της Έρευνας

Η έρευνα έχει ως στόχο τη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας μιας ετήσιας κοινωνικοπαιδαγωγικής παρέμβασης μέσω σκηνοθετημένων φωτογραφιών. Οι φωτογραφίες δημιουργούνται με σκοπό την αποτύπωση και κατανόηση των ψυχικών ασθενειών και την αποδόμηση των στερεοτύπων που τις περιβάλλουν. Οι συμμετέχοντες ψυχολόγοι θα εμπλακούν σε βιωματικά εργαστήρια και focus groups, ώστε να αποκτήσουν εργαλεία που ενισχύουν την ενσυναίσθηση, την αποδοχή και την κατανόηση της πολυπλοκότητας της ψυχικής υγείας. Η έρευνα εξετάζει αν η τέχνη μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο κοινωνικής αλλαγής και θεραπείας, ενσωματώνοντας τη δημιουργία και τη χρήση σκηνοθετημένων φωτογραφιών στην κλινική πρακτική.

6.2 Μεθοδολογία Έρευνας

Η έρευνα βασίζεται σε ποιοτική μεθοδολογία, αξιοποιώντας focus groups πριν και μετά την παρέμβαση. Οι συμμετέχοντες θα αξιολογήσουν τις αρχικές τους αντιλήψεις για την ψυχική υγεία και θα παρακολουθήσουν μια σειρά από έξι σκηνοθετημένες φωτογραφίες που παρουσιάζουν διαφορετικές πτυχές ψυχικών διαταραχών, όπως η κατάθλιψη και η σχιζοφρένεια. Στη συνέχεια, θα εμπλακούν σε δημιουργικά εργαστήρια όπου θα δημιουργήσουν δικές τους φωτογραφίες που αναπαριστούν τη δική τους κατανόηση της ψυχικής ασθένειας.

6.3 Δείγμα και Δειγματοληψία

Το δείγμα θα αποτελείται από 10-12 ψυχολόγους, οι οποίοι θα επιλεγούν μέσω δειγματοληψίας σκοπιμότητας (purposeful sampling) με βάση την επαγγελματική τους εμπειρία και το ενδιαφέρον τους για τη χρήση της τέχνης στην ψυχολογική πρακτική. Η δειγματοληψία επικεντρώνεται σε άτομα με ποικίλα πολιτισμικά και επαγγελματικά υπόβαθρα, προκειμένου να διασφαλιστεί η ποικιλία στις αντιλήψεις και τις εμπειρίες.

6.4 Εργαλεία Συλλογής Δεδομένων

Η συλλογή δεδομένων θα γίνει μέσω ημιδομημένων συζητήσεων/συνεντεύξεων στα focus groups και παρατηρήσεων από τα βιωματικά εργαστήρια. Οι συζητήσεις θα καταγραφούν και θα

απομαγνητοφωνηθούν, ενώ η ανάλυση των δεδομένων θα βασιστεί στη θεματική ανάλυση (Braun & Clarke, 2006). Επιπλέον, οι φωτογραφίες που θα δημιουργηθούν από τους συμμετέχοντες θα αποτελέσουν υλικό για περαιτέρω ανάλυση.

6.5 Ανάλυση Δεδομένων

Τα δεδομένα θα αναλυθούν θεματικά, με σκοπό να αναδειχθούν οι αλλαγές στις αντιλήψεις και τις στάσεις των συμμετεχόντων. Η θεματική ανάλυση θα επικεντρωθεί στην κατανόηση των εμπειριών και των αντιλήψεων που προκύπτουν από τη συμμετοχή στην παρέμβαση. Θα εξεταστούν τόσο λεκτικά όσο και μη λεκτικά στοιχεία που σχετίζονται με την κατανόηση των ψυχικών ασθενειών και τη χρήση της τέχνης ως θεραπευτικού εργαλείου (Clarke & Braun, 2013).

6.6 Χρονοδιάγραμμα

Η έρευνα αναμένεται να διαρκέσει συνολικά 12 μήνες. Το πρώτο τρίμηνο θα αφιερωθεί στον σχεδιασμό της παρέμβασης και την επιλογή του δείγματος. Κατά το δεύτερο και τρίτο τρίμηνο, θα πραγματοποιηθούν τα focus groups και τα βιωματικά εργαστήρια. Το τελευταίο τρίμηνο θα επικεντρωθεί στην ανάλυση των δεδομένων και στη συγγραφή των αποτελεσμάτων.

6.7 Σημασία και Πρωτοτυπία της Έρευνας

Η έρευνα αυτή είναι πρωτοποριακή, καθώς ενσωματώνει τη χρήση σκηνοθετημένων φωτογραφιών ως εργαλείο κατανόησης και θεραπείας στην ψυχική υγεία. Επιπλέον, προάγει τη διεπιστημονική συνεργασία μεταξύ της τέχνης και της ψυχολογίας, συμβάλλοντας στη μείωση του στίγματος γύρω από την ψυχική ασθένεια και την προώθηση της ενσυναίσθησης και της κοινωνικής κατανόησης.

6.8 Περιορισμοί

Ένας βασικός περιορισμός της έρευνας είναι το μικρό μέγεθος του δείγματος, το οποίο ενδέχεται να περιορίσει τη γενίκευση των αποτελεσμάτων. Επίσης, η δημιουργία των φωτογραφιών από τους ίδιους τους συμμετέχοντες μπορεί να επηρεαστεί από τις προσωπικές τους προκαταλήψεις και εμπειρίες. Τέλος, η διάρκεια της παρέμβασης, αν και επαρκής για την καταγραφή αλλαγών στις αντιλήψεις, μπορεί να μην επαρκεί για την παρακολούθηση μακροπρόθεσμων αλλαγών.

Επιπλέον, η φύση των focus groups μπορεί να περιορίσει την ελεύθερη έκφραση, καθώς οι συμμετέχοντες μπορεί να επηρεαστούν από πιο κυρίαρχες φωνές στην ομάδα (Krueger & Casey, 2015). Η υποκειμενικότητα του ερευνητή κατά την ανάλυση των δεδομένων αποτελεί επίσης πρόκληση για τη διασφάλιση της αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων (Creswell & Poth, 2018).

7. Συμπεράσματα

Η παρούσα έρευνα προτείνει τη χρήση της σκηνοθετημένης φωτογραφίας ως εργαλείο για την προώθηση της ενσυναίσθησης, την αποδόμηση στερεοτύπων και την βαθύτερη κατανόηση της ψυχικής ασθένειας. Μέσω της τέχνης, οι συμμετέχοντες αναμένεται να επανεξετάσουν τις αρχικές τους αντιλήψεις και να αναπτύξουν μια βαθύτερη κατανόηση της ψυχικής υγείας. Τα αποτελέσματα αναμένεται να καταδείξουν ότι η τέχνη μπορεί να λειτουργήσει ως γέφυρα μεταξύ επιστήμης και ανθρώπινων συναισθημάτων, προσφέροντας μια πολυδιάστατη κατανόηση των ψυχικών παθήσεων.

Επιπλέον, η έρευνα αναδεικνύει τη δυναμική της διεπιστημονικής συνεργασίας, συνδυάζοντας την ψυχολογία και την τέχνη. Η παρέμβαση με σκηνοθετημένες φωτογραφίες δεν παρέχει μόνο νέα θεραπευτικά εργαλεία, αλλά προάγει και την ευαισθητοποίηση σχετικά με την ψυχική υγεία στην κοινωνία. Αυτό μπορεί να μειώσει το στίγμα και να ενισχύσει τη συλλογική ευθύνη για την υποστήριξη ατόμων που πάσχουν από ψυχικές διαταραχές.

Συμπερασματικά, η έρευνα ανοίγει νέους δρόμους για την εφαρμογή της τέχνης στην ψυχική υγεία, προτείνοντας πρακτικές που μπορούν να ενσωματωθούν τόσο στην κλινική πρακτική όσο και στην εκπαίδευση. Ενισχύεται έτσι η ιδέα ότι η τέχνη δεν είναι απλώς ένα μέσο έκφρασης, αλλά ένα ισχυρό εργαλείο για την κατανόηση και τη θεραπεία της ανθρώπινης εμπειρίας.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αντωνόπουλος, Α. (2018–2024). Σχέσεις Τέχνης και Ψυχικής Υγείας. Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών.

Γκίκας, Δ. (2015). *Ψυχική υγεία και σύγχρονη κοινωνία: Θεωρητικές προσεγγίσεις και πρακτικές εφαρμογές*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Καραμήτσος, Α. (2018). *Εγχειρίδιο Ψυχιατρικής και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης*.

Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημιακές.

Κατσούλας, Θ. (2016). *Ψυχολογία των Κινήτρων*. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.

Κοκκινιάς, Π. (2018–2024). Διαλέξεις για τη Σκηνοθετημένη Φωτογραφία και τη Θεραπευτική Τέχνη. Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών.

Μαδιανός, Μ. (2018). *Εισαγωγή στην Ψυχοπαθολογία του Ενήλικα*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

Μυλωνάκου-Κεκέ, Η. (2011). *Κοινωνική παιδαγωγική: Θεωρία και πράξη*. Αθήνα:

Εκδόσεις Παπαζήση.

Schacter, D. L., Gilbert, D. T., & Wegner, D. M. (2011). *Εισαγωγή στην Ψυχολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Eysenck, M. W. (2010). *Βασικές Αρχές Γνωστικής Ψυχολογίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Greenberg, J. (2012). *Οργανωσιακή Ψυχολογία και Συμπεριφορά*.
Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Παπαδημητρίου, Χ. (2020). *Αναπτυξιακή Ψυχολογία: Τόμος 1 & 2*.
Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Pervin, L. A. (2002). *Θεωρίες Προσωπικότητας: Ημερομηνίες και
Απόψεις*. Αθήνα:

Εκδόσεις Gutenberg.

Ξενόγλωσση

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and
statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington,
DC: Author.

Barasch, M. I. (2000). *Theories of art: From Plato to
Winckelmann*. New York, NY: Routledge.

Benjamin, W. (1936). *The work of art in the age of mechanical
reproduction*. Los Angeles, CA: Prism Key Press.

Berger, J. (1972). *Ways of seeing*. London: Penguin Books.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in
psychology.

Qualitative Research in Psychology, 3(2), 77101.

<https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Campany, D. (2008). *Photography and cinema*. London:
Reaktion Books.

Cindy Sherman. (1997). *Untitled Film Stills*. New York, NY: Museum of Modern Art. Διαθέσιμο στο: <https://www.moma.org/artists/5392>

Clarke, V., & Braun, V. (2013). *Successful qualitative research: A practical guide for beginners*. London: Sage.

Corrigan, P. W., Druss, B. G., & Perlick, D. A. (2014). The impact of mental illness stigma on seeking and participating in mental health care. *Psychological Science in the Public Interest*, 15(2), 3770. <https://doi.org/10.1177/1529100614531398>

Crewdson, G. (2008). *Twilight: Photography and the art of cinematic storytelling*. New York, NY: Harry N. Abrams. Διαθέσιμο στο: <https://gagosian.com/artists/gregory-crewdson/>

Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Gombrich, E. H. (2002). *The story of art* (16th ed.). London: Phaidon Press.

Krueger, R. A., & Casey, M. A. (2015). *Focus groups: A practical guide for applied research* (5th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Malchiodi, C. A. (2012). *Handbook of art therapy*. New York, NY: Guilford Press.

Rubin, J. A. (2016). *Approaches to art therapy: Theory and technique* (3rd ed.). New York, NY: Routledge.

Sekula, A. (1984). *Photography against the grain: Essays and photo works*.

Halifax, Canada: The Press of Nova Scotia College of Art and Design.

Sontag, S. (1977). *On photography*. New York, NY: Farrar, Straus, and Giroux.

Stuckey, H. L., & Nobel, J. (2010). The connection between art, healing, and public health: A review of current literature. *American Journal of Public Health, 100*(2), 254–263. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2008.156497>

World Health Organization. (2018). *International classification of diseases for mortality and morbidity statistics* (11th ed.). Geneva: Author.